

Istočni Jadran u transformaciji: Od periferije Carstva do "Nove" države

-

Eastern Adriatic in Transformation: From Periphery of the Empire to the Creation of the New State

MEĐUNARODNA
ZNAKSTVENA
KONFERENCIJA
ZADAR 20. 4. 2018.

-
INTERNATIONAL
CONFERENCE
ZADAR 20/4/2018

PROGRAM KONFERENCIJE

**Sveučilište u Zadru, Odjel za povijest
Ruđera Boškovića 5.**

Otvaranje konferencije i pozdravni govori: 9:30

Prva sekcija: (trajanje izlaganja 9:45-11:00)

Moderator: Prof. dr. sc. Borut Klabjan

1. Marko TROGRLIĆ (Filozofski fakultet u Splitu), "RES DALMATICAЕ", Beč i Dalmacija u posljednjem desetljeću Austro-Ugarske Monarhije
2. Filip HAMERŠAK (Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" Zagreb), Raspad Austro-Ugarske Monarhije u sjećanjima podmorničkoga asa Georga von Trappa
3. Zlatko BEGONJA (Sveučilište u Zadru), Jugoslavenska Narodna Obrana u Južnoj Americi u vrijeme Prvoga svjetskog rata
4. Andrej RAHTEN (Institut za povijest Milka Kosa Znanstveno-istraživačkog centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mariboru, Znanstveno-istraživačko središte u Kopru), Jadransko pitanje i Slovenci na Mirovnoj Konferenciji u Parizu
5. Vanni D' ALESSIO (University of Rijeka, University of Naples), Political Life and Cultures in Transition from Imperial to Nation-state Rule: Contested Istria from the Austrian Littoral to the Julian March

Rasprava 11:00-11:30.

Pauza za kavu: 11:30-11:45

Druga sekcija: (trajanje izlaganja 11:45-13:00)

Moderator: Prof. dr. sc. Marko Trogrlić

1. Ivan ARMANDA (Leksikografski zavod "Miroslava Krleža" Zagreb), Izgon franjevaca konventualaca iz Cresa 1919. godine
2. Matic BATIČ (Znanstveno-istraživačko središte u Kopru), A Tale of Two Monuments, Spatial Politics in the Upper Isonzo Valley in the 1920s
3. Ante GVERIĆ (Državni arhiv u Zadru), Na raskrižju svjetova: Dalmatinski episkopat prema jugoslavenskom ujedinjenju i talijanskoj okupaciji Dalmacije (1917.-1920.)
4. Zdravka JELASKA MARIJAN (Hrvatski institut za povijest), Prilike u Dalmaciji nakon Prvog svjetskog rata u pismima Ive Krstelja Anti Trumbiću
5. Sanda UGLEŠIĆ (Sveučilište u Zadru), Učiteljska škola u Zadru i njezin premještaj nakon potpisivanja Rapallskog ugovora

Rasprava 13:00-13:30.

Ručak 13:30-15:45.

Treća sekcija: (trajanje izlaganja 16:00-17:30)

Moderator: Doc. dr. sc. Zlatko Begonja

1. Ante BRALIĆ (Sveučilište u Zadru), "Tko je Hrvat u Dalmaciji?": hrvatski politički narativi od integralnog jugoslavenstva do "novog" hrvatstva nakon Prvog svjetskog rata
2. Adrian KNEŽEVIĆ (Gimnazija "Jurja Barakovića" Zadar), Dubrovački Srbi katolici nakon uspostave jugoslavenske države
3. Barbara RIMAN (Inštitut za narodnostna vprašanja- Enota Reka/Jedinica Rijeka), Slovenci u Zadru u razdoblju neposredno nakon Prvog svjetskog rata
4. Andreas GUIDI (Humbolt University Berlin, EHES), "From Legionari to Camicie Nere? Reconstructing individual trajectories for the interpretation of early fascism in Zadar"
5. Borut KLABJAN (European University Institute, Znanstveno-istraživačko središte u Kopru), Political Violence in the North-Eastern Adriatic after World War One
6. Branko KASALO (Sveučilište u Zadru), Istočnojadranski prostor u očima vlade Ujedinjenog Kraljevstva

Završna rasprava: 17:30-18:00.

Predviđeno trajanje izlaganja 15 min

Službeni jezici konferencije hrvatski i engleski

MARKO TROGRLIĆ

"RES DALMATICAE".

Beč i Dalmacija u posljednjem desetljeću Austro-Ugarske Monarhije

U ostavštini austrijskog političara ministra-predsjednika Maxa Wladimira von Becka (* 6. rujna 1854 u Beču; † 20. siječnja 1943. također u Beču), koja je pohranjena u bečkom Državnom Arhivu, nalazi se zanimljiva dokumentacija pod gornjim naslovom: *Res dalmaticae*. Kako je poznato, Max Wladimir von Becka bio je austrijski ministar-predsjednik od 2. lipnja 1906. pa do 15. studenog 1908. Iako kratkotrajnog mandata, spada u najsposobnije cislajtanske predsjednike Vlade. Tu je pohranjeno izvješće na njemačkom jeziku o Dalmaciji – izvješće iscrpno i opsežno, ozbiljnih i analitičkih prosudbi – koje pruža sliku stanja u Dalmaciji, gospodarskog i političkog napose. Nedvojbeno je da je ono pisano izravno za predsjednika Vlade von Becka, a autor mu je slovenski političar Fran Šuklje, (24. 11. 1849., Ljubljana, † 18. 08. 1935., grad Kamen, Novo Mesto), koji je 1906./07. boravio u Dalmaciji i upoznao se sa njezinim prilikama. Na temelju vlastitih uvida sastavio je svoje Izvješće i poslao ga spomenutom austrijskom ministru-predsjedniku. Ono se odlikuje opširnošću te temeljitošću i analiza i uvida. U njemu svakako dolazi do izražaja zagovaranje mjera za unaprjeđenje Dalmacije i u tom smislu im je ono i svojevrsno obrazloženje. U nekim pak aspektima, uza sav napor autora da se očituje objektivnim, ipak odiše vizurom Dalmacije iz perspektive bečkih središnjih vlasti. O svemu tomu će biti riječi u izlaganju pod gornjim naslovom.

Curriculum vitae

Rođen 19. svibnja 1972. Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje stekao u Splitu. Studij povijesti, opće slavistike te povijesti istočne i jugoistočne Europe završio na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Beču, Republika Austrija, gdje je i doktorirao 2001. Vrela za povijest novovjekovne povijesti Dalmacije istraživao u arhivima i bibliotekama u Hrvatskoj (Split, Zadar, Trogir, Zagreb), Austriji (Austrijski državni arhiv u Beču, Austrijska nacionalna biblioteka te Sveučilišna biblioteka u Beču) te u Italiji (Tajni vatikanski arhiv i Arhiv De Propaganda Fide u Rimu). Glavni voditelj znanstveno-istraživačkog projekta MZOS-a „Dalmacija i bečke središnje institucije u 19. stoljeću“ te suradnik na znanstveno-istraživačkom projektu „Dalmacija za francuske uprave“ glavnog voditelja dr. sc. Josipa Vrandečića. Od 1. listopada 2009. do 30. rujna 2013. obnašao, u dva mandata, dužnost dekana Filozofskog fakulteta u Splitu, bio član Senata Sveučilišta u Splitu te predsjednik dekanske konferencije Filozofskih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Trenutno u zvanju redovitog profesora (prvi izbor) na katedri za novovjekovnu i suvremenu povijest Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu.

FILIP HAMERŠAK

Raspad Austro-Ugarske Monarhije u sjećanjima podmorničkoga asa Georga von Trappa

Svjetski razglašeni američki glazbeni film *Moje pjesme, moji snovi* (*The Sound of Music*, 1965) proizišao je iz istoimenoga kazališnoga mjuzikla (1959), a taj pak iz njemačkih filmova *Die Trapp-Familie* (1956) i *Die Trapp-Familie in Amerika* (1958), zasnovanih na sjećanjima Marije von Trapp *The Story of the Trapp Family Singers* (Philadelphia 1949).

Filmski prikazi pjevačke obitelji Trapp u glavnim se crtama podudaraju s njezinom stvarnom sudbinom, no manje je poznato da je Marijin suprug Georg von Trapp (u inačici iz 1965. glumi ga Christopher Plummer) rođen u Zadru 1880. godine te da mu je prva supruga – ujedno i majka malih pjevača – bila Agatha Whitehead, unuka znamenitoga riječkoga tvorničara i konstruktora torpeda. Štoviše, potopivši u Jadranskome odnosno Sredozemnome moru francuski oklopni krstaš »Léon Gambetta«, talijansku podmornicu »Nereide« i jedanaest teretnih brodova s ukupno 45 669 BRT, taj austro-ugarski djelatni pomorski časnik bio je jedan od najistaknutijih podmorničkih zapovjednika Prvoga svjetskog rata, o čem je objavio i vlastita sjećanja (*Bis zum letzten Flaggenschuss. Erinnerungen eines österreichischen U-Boots-Kommandanten, Salzburg–Leipzig 1935*; englesko izdanje *To the Last Salute. Memories of an Austrian U-Boat Commander*, Lincoln–London 2007).

Uz osnovne informacije o životnome i ratnome putu Georga von Trappa, izlaganje je poglavito zamišljeno kao raščlamba onih dijelova sjećanja u kojima do izražaja dolaze njegovi pogledi na povijesni smisao i unutarnji ustroj Austro-Ugarske Monarhije (dionik je tzv. staro-austrijske paradigme),

na uzroke i tijek Prvoga svjetskoga rata, na časničke zadaće te naročito na to kako autor poima prirodnu osnovicu, ali i »herojsko« pučanstvo otoka i priobalja, s daljnjim naglaskom na njegovu doživljaju ratnoga poraza i rasula staroga poretka (bliskom tzv. Dolchstossu) te prepuštanja brodovlja Državi SHS, što je za nj podrazumijevalo i presudan egzistencijalni obrat.

Curriculum vitae

Filip Hameršak (1975.) radi u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža kao pomoćnik glavnoga urednika *Hrvatskoga biografskoga leksikona* i urednik struke povijest (XX. st.). Godine 2013. na Filozofskom je fakultetu u Zagrebu obranio doktorski rad *Hrvatska autobiografija i Prvi svjetski rat*, te godine objavljen kao knjiga *Tamna strana Marsa* (Naklada Ljevak, Zagreb).

Među ostalim, pisao je o kulturnoj povijesti Prvoga svjetskog rata iz hrvatske perspektive, domobranskom listu *Sudrug* (zbornici Dana Hvarskog kazališta, 2015., 2017.) i hrvatskim tragovima na Sočanskom bojištu (*Hrvatska revija*, 2016.), priredio pet pretisaka memoarskih i promidžbenih djela vezanih uz Prvi svjetski rat (*Antikvarijat Biblos*, 2014.–2015.), za prvu objavu supriredio ratni dnevnik K. Firingera 1914.–1916. (Državni arhiv u Osijeku, u tisku); suautor nastavnoga priručnika o Prvom svjetskom ratu (*Školska knjiga*, 2014.) i koscenarist igrano-dokumentarnoga filma K. Čokolića *Hrvatska u Prvom svjetskom ratu* (Hrvatska radiotelevizija, 2014.).

Član je Ravnateljstva Leksikografskoga zavoda, Upravnoga vijeća Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata (potpredsjednik) i Upravnoga odbora Društva za hrvatsku povjesnicu te predsjednik Udruge 1914–1918 i urednik njezina internetskoga bloga.

ZLATKO BEGONJA

Jugoslavenska Narodna Obrana u Južnoj Americi u vrijeme Prvoga svjetskog rata

Brojni tekstovi u iseljeničkim tiskovinama, napose oni iz Južne Amerike, koji su u vrijeme trajanja Prvoga svjetskog rata ispisivali i dostavljali ih domaćem kraju značajniji iseljenici s prostora južnoga dijela Austro-Ugarske Monarhije, imali su bitnoga udjela na proširenje i učvršćenje jugoslavenske unitarističke ideje. Naime, njihova se ključna odrednica zasnivala na zahtjevima za kulturnim jedinstvom Srba, Hrvata i Slovenaca, što je u zadanim okolnostima bio posebice važan argument za ostvarenje ideje političkoga ujedinjenja, prema njihovim navodima troimenoga naroda. U tom kontekstu neophodno je promatrati napise koji su veličali, prema njima nazivanu, jugoslavensku narodnu umjetnost, povijest, kulturu i pojedince koji su svojim umjetničkim radom u tom razdoblju ostavljali značajnoga traga i na svjetskoj razini. Ustrajavali su u svojim promišljanjima na ideji kako su kultura i politika u važnom zajedničkom okviru koji se nužno vezuju i bez čijega prožimanja ne može biti realiziran zacrtani cilj.

Curriculum vitae

Dr. sc. Zlatko Begonja, docent na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru, predavač je kolegija *Hrvatska povijest 1918. – 1945*, kao i *Hrvatska poslije 1945. godine*. Također je i predavač kolegija *Revindikacije hrvatskoga Jadrana tijekom 20. stoljeća*, na sveučilišnom poslijediplomskom doktorskom studiju *Jadran – poveznica među kontinentima*. Istraživač je novije hrvatske prošlosti na području političke povijesti 20. stoljeća. U tom

kontekstu posebice istražuje razdoblje između dva svjetska rata, kao i ono u vremenu trajanja Drugoga svjetskog rata i poraća, i to s naglaskom na vremensko razmeđe koje se odnosi na uspostavu i održanje komunističkog totalitarnog režima u Hrvatskoj. Sudionik je niza znanstvenih skupova, okruglih stolova, javnih predavanja, te brojnih medijskih istupa koji su tretirali problematiku nacionalne povijesti XX. stoljeća.

ANDREJ RAHTEN

Jadransko pitanje i Slovenci na Mirovnoj Konferenciji u Parizu

Autor na temelju relevantne znanstvene literature i izvora, prvenstveno tiskanih dokumenata, suvremenoga tiska i memoarskih radova, prikazuje djelatnost slovenskih delegata i eksperata na Mirovnoj Konferenciji u Parizu. Posebno je naglašeno njihovo stajalište prema Jadranskom pitanju. Slovencima i Hrvatima u sastavu delegacije (službeno) Kraljevine Srbije bilo je od samoga početka jasno da će na konferenciji teško ostvariti svoje teritorijalne zahtjeve koji su se sukobljavali s interesima Italije, članice pobjedničkoga saveza. Talijanski državnici došli su u Pariz "s pobjedom u džepu" jer su nakon početnoga taktiziranja u počeku rata i potpisivanja Londonskoga ugovora (1915.) napustili svoje dotadašnje saveznike iz Središnjih sila i u ušli u rat na strani Antante. Talijanski ciljevi osnaženi ugovornom obvezom njezinih ratnih saveznica bili su dalekosežni: pretvaranje Jadranskog mora u *mare nostrum* i potpuna likvidacija Austro-Ugarske kao sredozemne sile. Cijenu za ispunjenje talijanskih strateških interesa trebali su platiti Slovenci i Hrvati gubitkom dijelova svoga etničkog teritorija. Iako je glavni britanski sudionik konferencije, ministar predsjednik David Lloyd George, kasnije u uspomenu priznao, da je barem dio teritorijalnih koncesija Italiji bio u suprotnosti s načelima koje su proglasile pobjedničke zapadne sile, britanska se diplomacija lojalno pridržavala Londonskoga ugovora. Slovenski delegati i eksperti, predvođeni nekadašnjim austrijskim ministrom Ivanom Žolgerom, na konferenciji u svojim su nastupima i različitim spomenicama isticali da bi Gorica, Trst, Istra i

Dalmacija trebali pripasti jugoslavenskoj državi, no, usprkos toga pribojavali se, i to ne bez razloga, da će mirovna konferencija poštovati odredbe Londonskoga ugovora.

Curriculum vitae

Rodio se 1973. u Celju (Slovenija). Kao stipendist Österreichischer Akademischer Austauschdienst studirao je na Sveučilištu u Celovcu. Godine 2000. obranio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani doktorsku disertaciju o dr. Janku Brejcu. Za nju bio je nagrađen Zlatnim znakom ZRC SAZU, gdje je 1999. godine i počeo raditi kao istraživač, a 2013. godine bio je imenovan znanstvenim savjetnikom. U razdoblju 2001.-2017. obnašao je različite diplomatske dužnosti, među ostalim bio je veleposlanik Republike Slovenije u Beču. Od 2005. godine predaje noviju povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mariboru, gdje je 2015. godine izabran redovitim profesorom. Godine 2013. primio je Zlatni počasni znak Republike Austrije.

VANNI D' ALESSIO

**Political life and Cultures in Transition from Imperial to
Nation-state Rule: Contested Istria from the Austrian
Littoral to the Julian March.**

Based on an extensive archival research on central Istrian history and society in the late Habsburg years and in the early years of Italian military and civil administration, this paper intends to analyse and discuss the political and cultural changes and transformations in the small Adriatic peninsula and in the former Austrian Littoral and beyond. This paper will therefore analyse the problems continuities and discontinuities in the political and cultural life and institutions in Pazin and in the minor towns and villages of Inner Istria, but will also engage in a discussion on the whole North-East Adriatic in transition from the Habsburg to the Savoia rule. It will discuss the problems of political military and provisional civil governments in the former Austrian Littoral and in the new *Venezia Giulia* (Julian March).

Occupied by the Italian army in 1918, this area was governed until 1922 by a military and then Civil Commissary in Trieste, in close though problematical coordination with the Central Office of the New Provinces, led in Rome by the Istrian Senator Francesco Salata. The attitudes of the Trieste based commissars (Crispo Moncada, Ciuffelli, and Mosconi) and their relations with Salata, a former leader of the Istrian-Italian party in Austria which had grown as an Italian political figure during World War I, will be partially examined to understand the multifaceted Italian approach in Istria. A major focus will be the given to the changes in local political and cultural life. From the day of Italian occupation, local Croatian elites were persecuted

by the Italian Military and Civil authorities or jeopardized by the rising fascism and therefore slowly disappeared from the scene. Paradoxically, the members of the Italian language former elite, of which some had lived a turbulent wartime because of the Austrian police or had exiled in Italy, was replaced by a new generation of leaders, often former Italian combatants and ready to accept and use fascism as a tool for political rise. Generational gaps are one of the elements of the problem of continuities and discontinuities in the shifts of political and cultural elites in Istria, which was eventually characterized by the disappear of the former establishment and political figures in the Italian and in the Croatian and Slovenian sides, with the growth of new public or hidden figures in the cities and countryside.

This paper will discuss changes in political and public life, but also in schools and churches, in order to give a exhaustive picture of the changes in a the local and wider dimension. Eventually, both the area of the North-East Adriatic which became part of Italy and what came to be included in the Serbo-Croatian-Slovenian Kingdom, experienced a passage from a peripheral status in the Austro-Hungarian empire, to a strong symbolic rise in the war and immediate postwar years of political and diplomatic, to experience a process of peripheralization in the political and public spheres of both successor states.

Curriculum vitae

Vanni D'Alessio is Assisting Professor in Modern History at the University of Rijeka and Researcher at the Department of Social Sciences of the University of Naples. He teaches or has taught courses on Modern European History, and others, among which History of Adriatic Nationalisms, of Multiethnic Cities, of the Habsburgs and Italian-Croatian Cultural Links. He has taught Central-East European History at the University of L'Aquila (2001-2003) and Modern History at the Suor Orsola Benincasa University in Naples (2014), has been Post-doc fellow at the University of Padova, visiting researcher at the Institutum Historium Humanitatis in Ljubljana (1998), at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb (1999-2007), and at the University of Washington in Seattle (2004), and visiting Professor at Sweet Briar College in Virginia (2014/15). He has been from 2011 to 2017 the Editor-in-Chief of the West Croatian History Journal / Časopis za povijest zapadne Hrvatske.

His main fields of research include the history of nationalism in the North Adriatic and in modern European contested cities, and more recently histories of schooling and of psychiatry. He wrote a monograph on nationalisms in late Habsburg istrian city of Pazin (*Il Cuore Conteso*, Naples 2004), he edited a volume on Leo Valiani/Weiczen (Rijeka, 2015), several essays on Istria in the 19th and 20th centuries, and more recently on Mostar after the war in Bosnia-Herzegovina, on the history of schooling in Rijeka and Istria, on the History of Psychiatry in Italy and Croatia. In collaboration with the University of british Columbia is working on (and published) an internet interactive historical map on Rijeka (www.rijekafiume.geolive.ca).

IVAN ARMANDA

Izgon franjevaca konventualaca iz Cresa 1919. godine

Nakon što je u studenom 1918. krahirala Austro-Ugarska Monarhija, na dotadašnjem njezinu teritoriju nastale su nove države, a postojeće su pripajale sebi dijelove bivšega carstva. Prekrajanje državnih granica odrazilo se i na Katoličku crkvu. Neke jedinice njezina teritorijalnog ustroja više se nisu nalazile u jednoj državi, nego su se prostirale u dvije ili više država. Probleme koji su iz takvog stanja nastali osjetili su, među ostalima, franjevci konventualci. Sjedište njihove provincije našlo se u Cresu, kojega je već u studenom 1918. okupirala talijanska vojska. Prije toga su se pojedini hrvatski konventualci zalagali za pripojenje Cresa Hrvatskoj, te je njihov provincijal Jozo Milošević razvio u tom smjeru i tajnu diplomatsku aktivnost, a nakon sloma Austro-Ugarske Monarhije stavio se na čelo hrvatskoga stanovništva, ušao u cresku vijećnicu i s njezina balkona proglasio Cres hrvatskim gradom. Time je izazvao negodovanje talijanskoga stanovništva, koje su pretvorilo u otvoreno neprijateljstvo, posebno kada je nakon svega nekoliko dana talijanska vojska okupirala Cres.

Za Miloševića i hrvatske konventualce time su nastupili teški dani. Okupatori su od Vrhovne uprave Reda franjevaca konventualaca zatražili da se samostan u Cresu pripoji Padovanskoj provinciji i da se iz njega odstrane svi redovnici koji u njemu trenutno borave, prijeteci u suprotnom dokidanjem samostana. Vrhovna uprava Reda odlučila se pokoriti ultimatumu, pa je u siječnju 1919. donijela odluku da se creski samostan izuzme iz jurisdikcija Dalmatinske provincije sv. Jeronima i pripoji Padovanskoj provinciji, a

hrvatski konventualci dobili su nalog da u kratkom roku pakuju svoje stvari i knjige na hrvatskom jeziku, te da napuste samostan i Cres. Sukladno toj odluci, prisilno su 4. ožujka 1919. izbačeni iz samostana i, uz krajnje grub postupak talijanskih vojnika i vrijeđanje od strane okupljenoga mnoštva, prevezeni na brod koji ih je odveo u Crikvenicu. Kako im utok na Svetu Stolicu nije pomogao, prognanim hrvatskim konventualcima nije preostalo drugo nego pokušati ishoditi da im se dodijele neka pokretna dobra iz Cresa i da im se isplati odšteta za oduzete nekretnine. O ovim traumatskim događajima, čiji se odjek još dugo osjećao u odnosima između hrvatskih i talijanskih konventualaca, govoriti ćemo na temelju uglavnom neistražene arhivske građe. Cilj izlaganja je kritički sagledati uzroke, tijek i posljedice izгона hrvatskih konventualaca iz Cresa 1919. godine, te pokazati na njihovu primjeru kako su politički događaji i mijenjanje državnih granica utjecali na unutarcrkvena zbivanja. Iz toga će biti očito kako je razdoblje raspada Austro-Ugarske Monarhije bilo turbulentno ne samo u političkom, društvenom i nacionalnom nego i u crkvenom pogledu.

Curriculum vitae

Ivan Armanda rođen je 1984. u Splitu, gdje je završio Nadbiskupijsku klasičnu gimnaziju "Don Frane Bulić". U Zagrebu je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu 2009. diplomirao i 2013. magistrirao teologiju sa specijalizacijom u crkvenoj povijesti. Od 2007. do 2009. u Arhivu Hrvatske dominikanske provincije u Zagrebu sređivao je pisane ostavštine preminulih hrvatskih dominikanaca te građu nekih dokinutih samostana i kuća, od rujna 2009. bio je vanjski suradnik redakcije *Hrvatskoga biografskog leksikona*, a od 2011.

zaposlen je u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža", u redakciji rečenoga leksikona. Redoviti je član Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić" od 2012. i član njegova Upravnog odbora od 2016. U znanstvenom radu uglavnom se bavi biobibliografijama hrvatskih svećenika, redovnika i redovnica te njihovim prinosima hrvatskoj vjerskoj, znanstvenoj, kulturnoj i književnoj baštini, kao i ulogom u crkvenim i društvenim zbivanjima. Sudionik je nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova te autor većega broja članaka u znanstvenim i popularnim časopisima i zbornicima. Objavio je djelo *Istaknuti hrvatski dominikanci* u dva sveska (sv. I. Zagreb 2012; sv. II. Dubrovnik 2016) i monografiju *Dominikanke u Šibeniku. Povijest samostana Gospe od Ružarija (1865. – 2015.)* (Šibenik 2015).

MATIC BATIČ

A Tale of Two Monuments: Spatial politics in the upper Isonzo valley in the 1920s

This paper deals with one specific aspect of spatial politics in north-east Adriatic in the 1920s, namely with the intertwined fates of monuments to Hrabroslav Volarič and Alberto Picco in Kobarid and below the mountaintop of Krn/Monte Nero, respectively. This whole region, which was annexed by the Kingdom of Italy after the Treaty of Rapallo in 1920, experienced severe national antagonisms in the 1920s. Italian authorities introduced harsh measures against local Slovene population, which reached their pinnacle after the Fascist party had assumed power in 1922.

National conflict in the area also had a spatial dimension, as new authorities conceptualized and claimed the public space as exclusively Italian. Monuments, representative edifices, architectural styles and even urbanist design were used as a way to achieve these goals. The public space thus became a site of contest. The contest for the mastery of public space in the wider region of Venezia Giulia reached its culmination in Trieste and Gorizia, the biggest urban centres in the area. Nevertheless, one of the most prominent examples of struggle for mastery of public space took place in the remote upper Isonzo valley, in the town of Kobarid and below the mountain Krn/Monte Nero.

The characteristic shape of Krn dominates the landscape of upper Isonzo valley; its capture in 1915 thus naturally found wide echo in the contemporary war propaganda, which was specially focused on the role of young alpine officer Alberto Picco, who fell during the successful attack on the peak. Picco

was as a popular football player in pre-war Italy and war volunteer; both of these facts made his death especially convenient for nationalist myth-making. It is therefore not surprising, that a monument dedicated to him was constructed below the mountain-top soon after the war. In 1922 it was damaged by a lightning strike, but local Italian population understood it to be an act of vandalism committed by local Slovene population. Their spontaneous reaction was to destroy the monument to Slovene composer Hrabroslav Volarič, which was erected by Slovene patriotic organizations in 1909 on the main square of Kobarid. Some days later, members of the provincial fascist party organized retaliatory expedition to Kobarid and the surrounding village of Drežnica. Some years later, a monumental new memorial to Picco with clearly fascist iconography was erected below the mountaintop of Krn.

The paper will firstly present an overview of the whole episode and then explore the role of involved state and non-state actors, their ideological background and their conceptions of symbolical spatial markings in the region. This case-study serves as a paradigmatic example of the importance of symbolically bound spatial changes in *Venezia Giulia* in the interwar period.

Curriculum vitae

He was born on January 7, 1990. He studied History and German at the University of Ljubljana. From 2015 he is Ph. D. Candidate at the University of Kopar and at Humbolt-Universität zu Berlin through the Erasmus exchange system. He is employed at the Science and Research Center in Kopru. He is the winner of the Prešern Prize at the Faculty of Philosophy in Ljubljana for a highly quality graduate thesis.

ANTE GVERIĆ

Na raskrižju svjetova: Dalmatinski episkopat prema jugoslavenskom ujedinjenju i talijanskoj okupaciji Dalmacije (1917.- 1920.)

Raspad Austro-Ugarske Monarhije nije značio samo nepovratan nestanak jednog uređenog i dugotrajnog državnog aparata u kojem je Katolička crkva imala važno mjesto u društvenom poretku, već je značio i dolazak pred promijenjene i neizvjesne društveno-političke okolnosti u kojima se Crkva tek trebala pozicionirati. Smjerovi u kojem je išla ta promjena nisu se formirali tako brzo kao što se brzo slomila stara Monarhija: smjer južno(go)slavenskog okupljanja formirao se u završnoj fazi od Balkanskih ratova, pa i Hrvatskog katoličkog pokreta, preko Svibanjske deklaracije i Deklaracijskog pokreta do proglašenja Kraljevstva SHS. Smjer rješenja *jadranskog pitanja* u korist Italije nešto je ranijega postanka, a svoju je završnu fazu prolazio od Londonskog do Rapallskog ugovora.

U tim političkim okolnostima, šestorica dalmatinskih biskupa nisu zauzimali ista politička stajališta: od onih sklonih jugoslavenstvu do onih koji su s bojaznošću s prijezirom i gledali na jugoslavensko povezivanje pa su s toga u talijanskoj okupaciji Dalmacije gledali manje zlo. Na koncu, većina njih bili su austrofilni koji nikada nisu prežalili nestanak Monarhije.

U radu će se prikazati njihova politička stajališta u vremenu od Deklaracijskog pokreta, preko raspada Austro-Ugarske do konačnog rješenja *jadranskog pitanja* u Rapallu 1920. godine. Poseban osvrt dat će se i na politiku koju je Sveta Stolica vodila prema društveno-političkim transformacijama na istočnoj obali Jadrana.

Curriculum vitae

Ante Gverić rođen je 1977. u Zadru. Na Filozofsko-teološkom Institutu Družbe Isusove u Zagrebu (afilijiranom papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu) završio je dvogodišnji studij filozofije, a potom četverogodišnji studij teologije. Dodatni studij Arhivistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 2010. godine. Na poslijediplomskom sveučilišnom studiju "Jadran – poveznica među kontinentima" na Sveučilištu u Zadru postigao je doktorat iz povijesti. U znanstveno-istraživačkom radu bavi se političkom i crkvenom poviješću Dalmacije u 19. i 20. stoljeću. Od godine 2003. do 2011. bio je zaposlen kao član Uprave Adriatic Servis d.o.o. Zadar. U međuvremenu dodatno je bio angažiran i kao direktor novoosnovane tvrtke Dokumenta d.o.o. za pohranu i upravljanje poslovnom dokumentacijom u Zagrebu. Od siječnja 2012. godine ravnatelj je Državnog arhiva u Zadru. Na Sveučilištu u Zadru suradnik je u suradničkom zvanju naslovnog poslijedoktoranda.

ZDRAVKA JELASKA MARIJAN

Prilike u Dalmaciji nakon Prvoga svjetskog rata u pismima Ive Krstelja Anti Trumbiću

U fokusu izlaganja su pisma Ive Krstelja, predsjednika Pokrajinske vlade za Dalmaciju Anti Trumbiću, ministru vanjskih poslova, sačuvana u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Prepiska Krstelja i Trumbića u historiografiji nije nepoznata, ali se do sada pažnju posvećivalo isključivo Trumbićevim pismima Krstelju, jer se uglavnom istraživalo međunarodne odnose i teme vezane za širi hrvatski prostor i povijest prve jugoslavenske države u cjelini, dok je povijest Dalmacije slabo istraživana. Krsteljeva pisma Trumbiću iz 1919. godine odnose se uglavnom na lokalna zbivanja u pokrajini, ali ne sadrže detaljna izvješća ni pregled važnijih zbivanja, stoga što je Krstelj smatrao da je Trumbić o tim zbivanjima obaviješten iz drugih izvora. No, ipak sadrže upozorenja na neke probleme s kojima se Ivo Krstelj kao predsjednik pokrajinske vlade za Dalmaciju suočavao. Ponajviše je u tim pismima riječ o problemima s Talijanima, strahu od mogućnosti širenja područja pod talijanskom okupacijom i o stanju na okupiranim područjima. S obzirom na to da građa Pokrajinske vlade za Dalmaciju uglavnom nije sačuvana, svi su drugi izvori koji mogu pomoći u osvjetljavanju njezinog rada i stanja u pokrajini dragocjeni za rekonstrukciju nekadašnjih zbivanja. Zadnje od četiri pisma sadrži Krsteljev pogled na političko stanje u državi.

Curriculum vitae

Zdravka Jelaska Marijan rođena je 1967. godine u Splitu. Povijest, kao jednopredmetnu studijsku grupu, diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1991. godine. Na istom je fakultetu 1999. godine obranila magistarski rad *Trogirsko srednjovjekovno društvo*, a 2006. godine doktorsku disertaciju *Društveni razvoj Splita između dva svjetska rata*.

Znanstveno-istraživačka djelatnost Zdravke Jelaska Marijan usmjerena je na različite teme iz društvene i gospodarske povijesti Dalmacije, prvenstveno teme vezane uz razdoblje između dvaju svjetskih ratova. Od 2001. zaposlena je u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu.

SANDA UGLEŠIĆ

Učiteljska škola u Zadru i njezin premještaj nakon potpisivanja Rapallskog ugovora

Talijanska okupacija Zadra nakon potpisivanja primirja u Padovi 3. studenog 1918. za Učiteljsku školu u Zadru predstavljala je početak teškog razdoblja u kojem su se učitelji i učenici nerijetko suočavali s neprilikama u svakodnevnom radu. O situaciji u školi tijekom talijanske okupacije Zadra saznajemo iz izvještaja upravitelja Augustina Grgića odnosno svjedočanstva nastavnika i učenika škole. Unatoč teškoćama Učiteljska škola u Zadru nastavila je upisivati učenike iz Dalmacije neovisno od toga dolaze li iz njenog okupiranog ili neokupiranog dijela. Nakon što je Rapallskim ugovorom Zadar pripao Italiji Ministarstvo prosvjete u Beogradu godine 1921. donijelo je odluku o preseljenju škole u Dubrovnik. Međutim zbog neadekvatnih uvjeta rada škola je već sljedeće godine odlukom Ministarstva prosvjete bila trajno preseljena u Šibenik, a redovna nastava započela je školske 1922./1923. godine.

Curriculum vitae

Rođena godine 1966. u Zadru gdje je pohađala osnovnu i srednju školu. Godine 1984. upisala Filozofski fakultetu u Zadru studij Povijesti i Povijesti i teorije umjetnosti koji je diplomirala 1989. te stekla diplomu profesora povijesti i diplomiranog historičara umjetnosti.

Akadske godine 2004./2005. upisala na Sveučilištu u Zadru poslijediplomski znanstveni studij *Povijest hrvatskog pomorstva*. U prosincu 2007. obranila magistarski rad pod naslovom *Hrvatsko pučko školstvo od 1869. do 1941. u svjetlu*

pozitivnog zakonodavstva. Godine 2009. prijavila doktorat
Obrazovanje pomoraca na hrvatskom dijelu Jadrana u svjetlu
zakonske regulative 20. stoljeća, kojeg je obranila u srpnju 2011.
Od godine 2006. radi na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru.

ANTE BRALIĆ

"Tko je Hrvat u Dalmaciji?": hrvatski politički narativi od integralnog jugoslavenstva do "novog" hrvatstva nakon Prvog svjetskog rata

Već uoči Prvog svjetskog rata, a ponajviše djelovanjem balkanskih ratova, politička situacija u Dalmaciji se radikalno mijenja. Jačaju projugoslavenske političke orijentacije unutar hrvatske političke elite. Stranka prava u Dalmaciji tijekom završnice rata prihvaća jugoslavensko rješenje hrvatskog pitanja. Završetak rata i talijanska okupacija sjeverne i srednje Dalmacije dovela je do gotovo unisonog prihvaćanja nekog oblika jugoslavenstva. Međutim spektar jugoslavenske identifikacije bio je različit. Dok će jedan dio hrvatskih političara prihvatiti integralno jugoslavenstvo (Krstelj, Bartulica, Smodlaka), dotle će drugi zadržati neku oblik posebnog oblika hrvatstva unutar jugoslavenstva (Trumbić). Treba istaknuti da se ovi procesi odvijaju unutar hrvatske političke elite dok je šira hrvatska populacija u Dalmaciji (osobito seoska) imala puno veći odmak od jugoslavenstva. Već će izbori za Ustavotvornu skupštinu 1920. pokazati tu diferencijaciju.

Curriculum vitae

Rođen je 26. lipnja 1973. u Zadru. Na Filozofskom fakultetu u Zadru upisao je u akademskoj godini 1991/92 dvopredmetni studij povijesti i filozofije koji je završio

diplomiranjem 26. veljače 1996. s temom *Nikola Pašić i politika ujedinjenja tijekom Prvog svjetskog rata*. Poslijediplomski studij iz hrvatske povijesti novog vijeka na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Za magistarski rad uzeo je temu *Zadarsko novinstvo uoči Prvog svjetskog rata*, te je magistrirao 23. srpnja 2002. Doktorat pod naslovom *Zadar u doba Prvooga svjetskog rata* obranio je 20. veljače 2006. godina na Sveučilištu u Zadru. Od lipnja 2012. godine stekao je zvanje izvanrednog profesora suvremene i moderne hrvatske povijesti. Od 1. listopada 2014. obnaša dužnost pročelnika Odjela za povijest. Kao predavač radi na tri doktorska studija: "Jadran - poveznica među kontinentima" kojeg su osnivači Odjel za povijest i Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru, "Društvo znanja i prijenos informacija" Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i "Međunarodni odnosi" kojeg su osnivači Sveučilište u Zadru i DIU LIBERTAS Međunarodno sveučilište. Od 2015. voditelj je znanstvenog projekta "Raspad Habsburške Monarhije i transformacije na istočnojadranskoj obali (1917.-1923.)" financirane od strane Hrvatske zaklade za znanost.

ADRIAN KNEŽEVIĆ

Dubrovački Srbi katolici nakon uspostave jugoslavenske države

Srbi katolici bili su malobrojna, ali utjecajna skupina u političkom životu Dubrovnika u drugoj polovici 19. stoljeća. Prvi puta su se pojavili u doba ilirskog preporoda, a osamdesetih godina je njihov pokret poprimio šire razmjere i postali su glavni zagovornici srpske nacionalne ideologije na području Dubrovnika. Zagovarali su tezu o srpskom identitetu Dubrovnika i protivili su se nastojanjima za uključivanjem Dubrovnika u sastav hrvatske nacije, kao i težnjama za ujedinjenjem Dalmacije s Banskom Hrvatskom. Kod Srba katolika bilo je snažno izraženo jugoslavenstvo. Podržavali su ideju osnivanja zajedničke južnoslavenske države pri čemu su Srbiju promatrali kao ujediniteljicu južnih Slavena. Radilo se o pripadnicima dubrovačke elite, koji su imali izrazito neprijateljski stav prema Austriji, smatrajući da je ona krivac za gospodarsko, društveno i kulturno propadanje Dubrovnika. Nadali su se da će osnivanjem južnoslavenske države Dubrovniku biti vraćena slava kakvu je imao u vrijeme Dubrovačke Republike i izjasnili su se kao Srbi, budući da su smatrali da bi Srbija, koja je nedugo prije toga postala samostalna država, trebala predvoditi proces ujedinjenja.

Još jedan važan razlog koji ih je potaknuo na izjašnjavanje Srbima bilo je i njihovo slaganje s jezičnom koncepcijom Vuka Karadžića, prema kojoj su svi štokavci, dakle i Dubrovčani, Srbi. Nakon višegodišnje ideološke borbe između Srba katolika i predstavnika hrvatske nacionalne ideologije, smirivanje napetosti i uspostava suradnje dogodila se početkom 20. stoljeća, pokretanjem politike novog kursa.

Hrvatska i srpska nacionalna ideologija u Dalmaciji su se tada udružile s ciljem popravljivanja položaja južnih Slavena u Monarhiji. U doba Prvoga svjetskog rata političari novog kursa su se uključili u proces osnivanja južnoslavenske države. Ona je naposljetku uspostavljena, a Srbija je u tome imala vodeću ulogu. Time su Srbi katolici ostvarili svoj cilj, a njihov pokret je prestao postojati.

U ovom izlaganju pokušat ćemo odgovoriti na pitanje što je bilo sa Srbima katolicima nakon gašenja njihovog pokreta. Budući da se radilo o pripadnicima elite, zanimljivo bi bilo vidjeti kako su se snašli u novoj državi, onoj koja je bila oblikovana po njihovoj mjeri, i koje su položaje u toj novoj državi zauzeli. Kako bismo odgovorili na to pitanje, razmotrit ćemo nekoliko pojedinačnih slučajeva. Pri odabiru konkretnih pojedinaca čije ćemo slučajeve razmatrati poslužiti će nam tzv. dubrovačka milijunaška afera. To je bio događaj koji se dogodio nedugo nakon završetka rata, kada je dio Srba katolika optužen za krađu novca koji je trebao pripasti novoj državnoj vlasti. Ujedno je ta afera bila i posljednje spominjanje Srba katolika u javnosti. Stoga ćemo pokušati na primjeru pojedinaca umiješanih u milijunašku aferu utvrditi kakva je bila sudbina Srba katolika nakon prestanka postojanja njihovog pokreta.

Curriculum vitae

Rođen 1. prosinca 1993. godine u Zadru, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. 2012. godine upisao je studij povijesti i sociologije na Sveučilištu u Zadru. 2015. je stekao titulu prvostupnika, a 2017. titulu magistra povijesti i sociologije. U prosincu 2017. primljen je na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa za nastavnika sociologije u Gimnaziji Jurja Barakovića u Zadru.

BARBARA RIMAN

Slovinci u Zadru u razdoblju neposredno nakon Prvog svjetskog rata

Doseljavanje stanovništva iz slovenskih krajeva u hrvatske, zabilježeno je već u 15. stoljeću. Ono traje još i danas. Različiti su bili razlozi doseljavanja, pri čemu su prevladavali ekonomski razlozi. Doseljavanje je bilo pogotovo intenzivno u razdoblju od kraja 19. st. do početka Drugog svjetskog rata koje se, ujedno, smatra i "zlatnim razdobljem" slovenstva u Hrvatskoj (Kržišnik-Bukić 2006). Istraživanja koja se odnose na Slovence u Hrvatskoj, koji žive u udaljenijim krajevima od današnje slovensko-hrvatske granice (Osijek, Dubrovnik, Šibenik, Split i dr.), uglavnom posvećuju pozornost suvremenom razdoblju, dok je povijesno sagledavanje slovenskih migracija u takva mjesta i gradove mnogo manje zastupljeno. Razlog manjem interesu za takve migracije nego za migracije u pograničnom prostoru može se tražiti u činjenici da je u udaljenijim krajevima broj doseljenika iz slovenskih zemalja bio manji, a drugačija je bila i struktura tih migranata. Dok su slovenski i hrvatski krajevi bili u istim državnim tvorevinama (Habsburška Monarhija, Kraljevina Jugoslavija ili SFRJ) često su se u udaljenija mjesta doseljavali ljudi koji su bili poticani na preseljenje (bolji posao, bolji egzistencijalni uvjeti i sl.) ili su na neki način na to bili prinuđeni (premještaji zaposlenika i djelatnika u državnim ustanovama). Premještaji koji su bili uvjetovani mjestom zaposlenja, često su rezultirali preseljenjem cijelih obitelji.

Dio je slovenskih doseljenika stigao u Zadar zbog specifičnog povijesno-političkog položaja koji je taj grad imao upravo u promatranom razdoblju. Naime, broj se stanovnika u

Zadru naglo povećavao od druge polovice 19. stoljeća pa do početka Prvog svjetskog rata. To je bila posljedica gospodarskog razvoja Zadra, a osim toga, smatra se da je upravo u tom vremenu u Zadar došlo mnogo državnih službenika i činovnika te carskih i kraljevskih djelatnika s prostora cijele Habsburške, odnosno Austro-Ugarske Monarhije. Smatra se da je gotovo 40% stanovništva grada činilo mnogobrojno činovništvo državnih, autonomskih i općinskih vlasti i njihove obitelji. Visoko je činovništvo pak predstavljalo konglomerat sastavljen od pripadnika različitih naroda koji su sačinjavali Habsburšku Monarhiju (Bralić 2008), a među njima je bilo i mnogo pojedinaca koji su se doselili iz slovenskih krajeva.

U kontekstu prije spomenutih procesa, radom se želi odgovoriti na pitanja tko su bili doseljenici iz slovenskih krajeva u Zadru, zašto su dolazili i ono najvažnije, što se s njima desilo nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije.

Curriculum vitae

Doc. dr. sc. Barbara Riman, rođena je u Rijeci gdje se i školovala. Diplomirala je smjer Povijest i Hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Od 2006. godine je zaposlena na Institutu za narodnostna vprašanja u Ljubljani (Slovenija) kao znanstvena novakinja. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani doktorirala je 2011. godine s radom pod naslovom: "Slovenci v Gorskem kotarju, Istri in Kvarnerju od leta 1918 do leta 1991". Od školske godine 2011./2012. na dodiplomskom studiju Filozofskog fakulteta u Rijeci održava nastavu iz dvaju fakultativnih kolegija: "Nacionalne manjine: pristup istraživanju" te "Slovensko-hrvatske kulturne i povijesne veze". Od ožujka 2017. godine voditeljica podružnice

Inštituta za narodnostna vprašanja - Enota Reka (Jedinica Rijeka). Njezini su znanstveni interesi usmjereni ka povijesti migracija stanovništva iz slovenskih krajeva u Hrvatsku, povijest slovenstva i Slovenaca u Hrvatskoj te njihov položaj i doprinos hrvatskoj i slovenskoj kulturnoj baštini. Objavila više znanstvenih radova u hrvatskim i stranim časopisima, a sudjelovala je i na međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima

ANDREAS GUIDI

From *Legionari* to *Camicie Nere*? Reconstructing individual trajectories for the interpretation of early fascism in Zadar

The rise of fascism in Zadar represents a case study at the intersection of several fields of historiography. Aspects of borderland fascism, post-imperial transformation, and circulation of a provincial political elite can contribute to the contextualization of this setting by connecting different scales of analysis from the regional to the individual. Aware of this background, my paper will focus on individual trajectories of activists who shaped the emergence of fascism in Zadar. At the center of the analysis will be their experience during World War One, the period of military occupation between 1918 and the implementation of the Treaty of Rapallo, and the first years after the March on Rome of 1922. By combining reflections on their contribution to a nationalist and fascist discourse, as well as their practices of violence, collective organization, and governance, I aim at providing an insight into the subjectivities behind this political phenomenon.

I will focus on the trajectories of Marino Carrara, Maurizio Mandel, Trifone Radovani, Giuseppe Ziliotto, and Michelangelo Zimolo to show the diversity of these experiences but at the same time the aggregative force of early fascism in its synergy with other political currents and "liberal" state authorities in Zadar. As my paper will show, the shift from the Legionari experience under the influence of D'Annunzio toward membership in the National Fascist Party guided by Mussolini represent an important pattern which is not, however, reducible to any unique, linear development.

Curriculum vitae

He was born 1987 in Correggio (Italy). He finished high school education 2006 at Scientific-Linguistic Gymnasium "Manfredo Fanti", Capri (Italy). After that, he studied in period 2006-2009 Foreign Languages and Literatures at the State University in Milan, specialization in German and Russian Studies, where he get bachelors degree. From October 2008 to July 2009, he got Erasmus Scholarship for two semesters at the Freie Universität Berlin, and from 2010 to 2013 - he studied M.A. in East-European Studies at the Freie Universität Berlin (Specialization in History of South-Eastern Europe) and made thesis: "The Saint, the Lion & the Manganello: Fascism as Praxis and Ideology in Zadar 1920-1924". From March 2011 to June 2013 he got Monthly Scholarship by Rosa-Luxemburg Foundation. From October 2013 he is Ph. D. Candidate at the Humbolt Universität zu Berlin (Philosophical Faculty I - History, Supervisor Prof. Dr. Hannes Grandits) and also form October 2013 he receives Monthly Scholarship awarded by the Excellence Initiative Humbolt Research Track.

He is native speakers in Italian and he has excellent language skills in German and English, very good in Russian and Croatian, good in Turkish and basic skills in Greek language.

BORUT KLABJAN

Political Violence in the North-Eastern Adriatic after World War I

The paper analyzes forms of physical violence in the area of the former Austrian Littoral between the collapse of the Habsburg Empire in October 1918 and November 1920, when the border between the Kingdom of Italy and the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (Yugoslavia) has been settled by the Treaty of Rapallo. The period under scrutiny has been characterized by extreme political instability, economic insecurity and violence. The question of how different societies managed to interact despite volatile and hostile political conditions is of enormous importance to the history of the region and of Europe in general. Based on archival research the paper will investigate forms of military and paramilitary violence but also public violence and the role of its state and non-state actors (fascist squads, nationalist organizations and demobilized soldiers).

The existing international scholarship has been concentrated mainly on national cases, while the regional and transnational perspectives remained often neglected. This study intends to re-direct the attention from the national to the regional level and analyze the case of the former Austrian Littoral (renamed Venezia Giulia after 1918), where "cultures of defeat" of two victorious allies overlapped, intertwined and clashed. If on one side victorious Italy developed a culture of defeat defined mutilated victory (*vittoria mutilata*), on the other side the Slovenes in the new Kingdom of Yugoslavia considered the region their "Alsace and Lorraine". These two attitudes provoked a long-term period of bilateral tension on

the international level and several forms of violence based on ideological and ethnic confrontation on the local level.

Curriculum vitae

Borut Klabjan is Marie Skłodowska Curie Fellow at the European University Institute in Florence and Senior Research Fellow at the Science and Research Centre in Koper. He graduated from the University of Trieste and received his Ph.D. degree from the University of Ljubljana. He enhanced his studies at universities in Bratislava, Prague, Venice, and in 2011 he was Humboldt Fellow at the Institute for South-East Europe of the Humboldt University in Berlin.

He participates in several international projects and is the author of two monographs, editor and co-author of four multilingual volumes, and the author of numerous articles dealing with themes of political, diplomatic and cultural history, memory, border and minorities issues in nineteenth and twentieth century Europe.

BRANKO KASALO

Istočnojadranski prostor u očima Vlade Velike Britanije

Rad se bavi problemom odnosa Velike Britanije prema istočnojadranskom prostoru i čitavom nizu problema koji su ulazili u sklop *Jadranskog pitanja*. Rad se temelji na materijalima *Foreign Officea* koji su nastajali u prvim godinama nakon Prvog svjetskog rata. Veliki dio tih materijala nastao je u sklopu Mirovne konferencije u Versaillesu ili za njene potrebe. Uvidom u navedene materijale pokušat će se formirati slika na koji su način Britanci percipirali prostor istočnog Jadrana u koji je uokviren na sjeveru Trstom, a na jugu Bokom kotorskom. Analizirat će se koje su ključne točke na tom prostoru iz britanske perspektive. Kako Britanci vide nadmetanje interesa pojedinih političkih protagonista na primjerima Italije, Srbije i Mađarske. Pozornost rada neće se usmjeravati na političke odluke i zaključke same mirovne konferencije, već će se usredotočiti na način kako se unutar britanskih političkih i državnih struktura vidi ovaj prostor kao npr. kako su nationale zajednice identificirane, kako se njihove političke aspiracije percipiraju itd.

Curriculum vitae

Dr. sc. Branko Kasalo rođen je u Splitu 6. prosinca 1986. godine. Na Sveučilištu u Zadru diplomirao je povijest 2010. Od siječnja 2012. zaposlen kao asistent – znanstveni novak na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru, na znanstvenom projektu *Razvitak pomorstva i geografskih spoznaja na hrvatskom Jadranu* voditelja prof. dr. sc. Mithada Kozličića. Od početka rada na Odjelu za povijest sudjeluje u izvođenju nastave i

seminara iz kolegija *Svjetska povijest 1918.-1945. god.* i *Svjetska povijest poslije 1945. god.* na trećoj godini preddiplomskog studija. U studenom 2012. obranio je sinopsis doktorske disertacije pod naslovom *Međunarodni pogledi na krizu u Jugoslaviji 1980.-1987.* Od svibnja 2015. godine kao suradnik sudjeluje u radu na znanstvenom istraživačkom projektu *Raspad Habsburške Monarhije i transformacije na istočnojadranskom prostoru (1917.-1923.)*. voditelja projekta izv. prof. dr. sc. Ante Bralić. U lipnju 2017. obranio je doktorsku disertaciju i stekao status doktora znanosti. Sudjelovao je na više domaćih i međunarodnih znanstvenih konferencija.